

(Време, 1.10.2009)

Нацрти Стратегије националне безбедности и Стратегије одбране Републике Србије наћи ће се пред посланицима Скупштине 6. октобра. Драган Шутановац, министар одбране Србије, за "Време" каже да је то веома значајно јер су те стратегије документи које Србија никада раније није имала, а уз стратегијски преглед одбране, који је Влада Србија већ усвојила, представљају три најважнија стратегијска документа.

"Ма колико ти документи били стратегијски, парламент може и да их промени, то није коначна вредносна оријентација Србије", каже Шутановац. "То је процена стања, изазова, ризика и претњи, анализа будућности и смернице даљних активности неопходних да би наша земља била стабилна и сигурна и да би наставила да јача у регионалног лидера."

Министар одбране верује да постоје критичари који ће рећи да је то требало да се уради раније и слаже се са таквим мишљењем. Међутим, чињеница је да неке земље ни данас немају такву стратегију, а врло су утицајне широм света. "Бугарска је ушла у ЕУ и НАТО а није имала стратегије, Русија је тек недавно усвојила сличан документ. Ти документи су јако важни и добро је да се усвајају, иако касне", сматра Шутановац.

"ВРЕМЕ": Пред посланицима ће се наћи и измене Закона о одбрани, Закона о Војсци Србије

(
ВС

),

као и предлози Закона о војној

**,
радној и материјалној обавези**

Можемо ли бити острво у НАТО-у?

Пише: Драган Шутановац
петак, 02 октобар 2009 15:01

’
Закона о цивилној служби

’
Закона о употреби ВС и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије

’
Закона о Војнообавештајној и Војнобезбедносној агенцији

(
ВОА и ВБА

).

Шта су основне новине које доноси овај сет закона

?

ДРАГАН ШУТАНОВАЦ: Закон о одбрани и Закон о војсци усвојени су пре непуне две године и у пракси се показало да неке ставке из тих закона нису довољно квалитетна решења која су неопходна за модернизацију система одбране и потпуну професионализацију. У једном делу, померамо старосну границу. Рецимо, за поједине специјалности, за које је тешко обучити професионалног војника, нелогично је да са 40 година мора да престане да ради, тако да се старосна граница помера у неким областима на 50 година.

Закон о употреби ВС-а и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница РС је нов, савремен закон, који би требало да омогући да Србија узме адекватно учешће у мировним операцијама широм света, чиме подижемо не само углед војске, већ и углед Србије у свету. По предлогу закона, парламент је једини који може да одобри одлазак у такве операције, а сви учесници мировне мисије пријављују се добровољно.

Практично, све земље света које желе да остваре међународни утицај узимају учешће у мировним операцијама. Сматрам да је то за Војску Србије будућност и жеља ми је да се од глобалних изазова, ризика и претњи штитимо ван граница наше земље. То и јесте савремени систем одбране, систем какав примењују све земље Европске уније којој сви тежимо. Подсетио бих да је још седамдесетих година та активност тадашњу Југославију издвајала од других земаља у региону. Имали смо више десетина хиљада припадника тадашње ЈНА који су били у мировним мисијама у кризним подручјима.

Такође, један од најважнијих системских закона који се усвајају јесте и закон о агенцијама, којим се дефинише начин рада и координације тих агенција. То се коначно ставља у нормативни законски основ, у коме неће бити дилеме шта је то што оне могу да

Можемо ли бити острво у НАТО-у?

Пише: Драган Шутановац
петак, 02 октобар 2009 15:01

раде и на који начин. Да би све то било контролисано и надзирано, уводимо функцију генералног инспектора, која је новост у војним агенцијама.

Генерални инспектори неће имати могућност да руководе агенцијама. Они ће надзирати рад и обављати контролу, али неће моћи да онемогућавају, успоравају или на било који други начин дезавуишу рад. Они ће информисати највише државне органе уколико дође до кршења законске регулативе везаних за рад агенција.

Колика је стварна цивилна контрола над ВБА и ВОА?

Нажалост, у овом тренутку та контрола није на нивоу на коме је у модерним демократским друштвима. Новим решењима желимо да то подигнемо на виши ниво, а примећујем у томе подршку и од припадника тих агенција. Иако смо успели да скинемо разне анатеме које су везиване за те службе, и даље постоји неки ехо који поједини делови цивилног друштва често користе у жељи да критикују систем одбране и те агенције. Убеђен сам да ће усвајањем овог закона, уз контролу руковођења, парламентарну контролу и контролу јавности која увек постоји, тим агенцијама бити много лакше да раде и да ће имати боље резултате.

Колико ви као министар заиста имате сазнања о томе шта раде ВОА и ВБА и шта видите као највеће проблеме у њиховом раду?

Као министар имам сазнања шта они раде, али немам потпун увид, јер бих за тако нешто морао да томе посветим пуно радно време. То је практично немогуће, а могу да кажем да су квалитет информација које добијамо и активности које спроводе ВБА и ВОА за мене задовољавајући. Чињеница да у последње две године немамо афере у систему одбране, а имали смо и активности на сузбијању злоупотреба положаја, недвосмислено указује да пре свега ВБА ради свој посао на квалитетан начин.

Воде се дебате о војној неутралности Србије или приступања НАТО-у. Каква и колика војска нам је потребна у једној или другој опцији

?

Можемо ли бити острво у НАТО-у?

Пише: Драган Шутановац
петак, 02 октобар 2009 15:01

Дефинисање бројчаног стања војске није везано искључиво за чланство у НАТО-у или за нашу неутралност, наравно уколико се определимо за чланство онда припадамо систему у коме нам је потребна мања војска. Партнери из НАТО-а нам никада нису рекли "не можете имати више од толиког броја војника". Све војске света зависе пре свега од стратегијских пројекција као и од финансијских средстава. Уколико их имате довољно, можете да организујете војску како год желите. Наравно, модерне војске имају савремено наоружање које не изискује велики број људи. Мислим да садашња укупна структурисаност у систему, са потпуном професионализацијом и бројем од 36.000 припадника целог Министарства, јесте бројно стање које може да испуни све задатке.

Нажалост, Србија у протеклих двадесетак година није приступала набавци савремене опреме и наоружања у мери у којој је то било неопходно, и то нас у оквиру реформе и чека. Међутим, модернизација технике је најлакши део посла уколико имате новца. Оно што сада радимо је знатно тежи део реформе.

Шта је, по вашем мишљењу, боље решење за Србију, војна неутралност или приступање НАТО -у?

Та дилема тренутно постоји само у јавности. Нама нико из НАТО-а није понудио да им се прикључимо. Србија још није узела ни потпуно учешће у Партнерству за мир. Мислим да у оквиру тог партнерства постоји велики број могућности и квалитетних активности које Србија тек треба да искористи.

Чињеница је да постоји одлука парламента о неутралности, као што је чињеница да та одлука није урађена на основу стратегијских докумената и стратешке визије о сарадњи у будућности, имајући у виду да ће Србија врло брзо бити острво у НАТО-у, јер ће све земље у окружењу бити у НАТО-у или имати НАТО снаге на свом простору. Какав однос треба да имамо према традиционално пријатељским земљама Грчкој, Румунији, Словачкој, Шпанији... од којих очекујемо и имамо јаку подршку иако су у НАТО-у. Мислим да се о томе извесно време неће водити дебата, али ће доћи тренутак када ће и то важно питање бити постављено пред нас; биће потребно довољно храбрости да се грађанима објасни каква је све корист од безбедносних интеграција.

Да ли можемо очекивати да припадници Војске Србије иду у мисије које би укључивале и борбена дејства, попут оне у Авганистану, поред досадашњих мисија у којима су углавном учествовали припадници санитетских јединица

Можемо ли бити острво у НАТО-у?

Пише: Драган Шутановац
петак, 02 октобар 2009 15:01

?

Да ли је Војска Србије технички опремљена и обучена за такве операције

?

Та опција је и сувише далеко и у овом тренутку разговарамо само о опцијама учешћа у мировним операцијама које су мање сложене и за које сматрамо да можемо у кратком року да пружимо асистенцију међународним снагама. Тренутно смо присутни у Чаду, Конгу, Либерiji и Обали Слоноваче. Наше присуство у мисији у Чаду изазива пажњу широм света. Сматрамо да постоји још неколико мировних мисија где би наше присуство било значајно.

Авганистан је постојао као тема 2006. године. Подсећам да је влада Војислава Коштунице донела одлуку о учешћу у тој операцији са санитетским тимом. Жао ми је што та одлука није реализована, као што ми је жао што није реализована одлука о учешћу наших припадника у мисији у Авганистану из 2003. године, када је тадашњи премијер Зоран Живковић то предлагао. Убеђен сам да би одређени проблеми који су се створили на територији Србије након тог времена били сигурно избегнути да смо били партнери у колективном систему безбедности.

У овом тренутку, за мировне операције у којима учествујемо имамо неопходну опрему. За неке веће подухвате сигурно бисмо морали да разговарамо са партнерима како бисмо нашли начин на који би се обезбедила одређена средства. Та средства нису борбена у смислу авиона, артиљерије, то су углавном ваздушна и копнена транспортна средства, хеликоптери или оклопна возила.

Какво је стање у оружаним снагама у условима финансијске кризе? Од чега се морало одустати

?

У последње две године врло пажљиво трошимо средства из буџета. Мада за неке ствари које се тичу инфраструктуре и набавке савременог наоружања због ребаланса буџета сада имамо мање новца него што је било планирано, проблем на терену се не осећа у мери у којој се очекивало. То указује да постоји много простора за штедњу и да је велика количина новца "цурила", као и да није било праве контроле. Новом формацијом уводимо још већу финансијску контролу, што је важан предуслов и за цивилну контролу.

Можемо ли бити острво у НАТО-у?

Пише: Драган Шутановац
петак, 02 октобар 2009 15:01

Нажалост, нисмо успели да завршимо све пројекте који се тичу инфраструктуре, неке због новца, неке због доста лошег начина тендерисања послова које даје држава. Десило се, рецимо, да базу на југу Србије не можемо да завршимо за 18 месеци, а сматрали смо да ће бити завршена за мање од годину дана. Са друге стране, радили смо аеродром Батајница и показали да за два и по месеца тај аеродром може да добије апсолутно нови изглед, и да у Србији постоје компаније које могу да изводе радове на квалитетан начин.

Савремено наоружање смо куповали и прошле и ове године, али ће држава морати да се на озбиљнији начин одреди према тим набавкама. У неким земљама се чак доносе закони када се купују озбиљна средства наоружања и ратне технике; мораћемо и ми да направимо искорак и да коначно освежимо нашу војску.

У каквом су стању војни објекти и шта је са њиховом продајом?

Један део војних објеката продајемо пре свега локалној самоуправи, односно мењамо за одређене стамбене просторе. Чињеница је да је ове године криза пре свега погодила оне који продају некретнине, а моја жеља није да наше некретнине распродамо будзашто, само да бисмо их се отарасили. С друге стране, одређен број некретнина смо и у овој години разменили. Мислим да тај посао иде полако, али сигурно. Најважније ми је било да не дође до било какве афере и злоупотребе, и за ове две и по године успели смо у томе.

Каква је материјално-техничка опремљеност оружаних снага, шта је најнеопходније за набавку ?

Сва озбиљнија техника коју имамо је доста стара. Не кажем да није квалитетна, али Војска Србије вапи за новом опремом, како у ваздухопловству и ПВО-у тако и у копненим снагама. Оно што смо успели да својим средствима урадимо је да обновимо војно здравство, са идејом да оно доноси новац којим би се самофинансирало у будућности. Неопходна је модерна пешадијска опрема, а верујем да ћемо наћи пара да купимо одређене системе противваздухопловне заштите, као и ваздухоплове који су симбол снаге сваке војске у свету. То је тешко и за много богатије државе, али је дугорочна инвестиција. Подсећам да су летелице које тренутно имамо на небу старије од 20 година.

Можемо ли бити острво у НАТО-у?

Пише: Драган Шутановац
петак, 02 октобар 2009 15:01

Раде се студије о потребама, и војска томе приступа на озбиљан и плански начин. У плану је набавка оклопних возила, тзв. точкаша, као и друге набавке...

У последње две године погинула су два пилота. Каква је обученост пилота, колико имају часова налета

?

Имају вишеструко више часова налета него што су имали. Нажалост, пилоти који гину у миру су по правилу најбољи пилоти. Пилот француске авијације за којим се још увек трага имао је преко 5000 сати налета када је његов авион пао у Медитеран, недавно је у Русији погинуо командант њихове акро групе који је имао небројане сате налета. Чињеница је да се наше грађанство одвикло од таквих могућности зато што се годинама уопште није летело. Када се не лети, такве ствари се и не дешавају. У разговорима са пилотима, као и у недавном разговору са генералом Ђукановићем, речено ми је да свако ко мисли да се то никада неће десити не треба ни да лети. Сурово звучи, али пилоти су свесни ризика своје професије. Кажу да је летење за њих живот.

Било ми је јако тешко када се то десило и са Канасом и са Ранђеловићем. Уз сву бригу и разумевање, уколико желимо да имамо модерну државу са демократским уређењем као земље чијим стандардима тежимо, онда треба да имамо и такву војску и ваздухопловство. А то носи своје ризике.

Какво је стање возног парка ВС-а и средстава везе, које су потребе?

Најкраће, све нам је потребно. Прошле године смо после скоро две деценије купили транспортна и путничка возила и минимално померили старосну структуру, али још увек је највећи део стар преко 20 година. Људи у војсци брину о одржавању, тако да и оно што би у цивилству одавно било за бацање, код нас још функционише, и то доста солидно, али неопходна су већа средства за ту врсту обнове.

Потрошили смо више десетина милиона евра за обнављање средстава везе и то је била највећа инвестиција последњих година. То ће бити најсавременији део нашег система, а био је у највећим проблемима јер је био и порушен и застарео. Потписивање споразума са МУП-ом, којим ћемо даље развијати ТЕТРА систем, омогућиће нам да имамо још бољу

Можемо ли бити острво у НАТО-у?

Пише: Драган Шутановац
петак, 02 октобар 2009 15:01

мрежу и да покријемо целу територију Србије, иако војска није присутна на целој територији као полиција.

Какво је стање наменске индустрије у Србији и колико она ради за потребе Војске Србије?

У овом тренутку одбрамбена индустрија је процентуално највећи извозник из Србије. У складу са нашим потребама купујемо одређену опрему. Ми смо увели нов приступ, помажемо им да пласирају свој производ на светско тржиште. Сви медији у свету који се баве одбрамбеном индустријом су прошле године јавили да је Србија из пепела повратила своју производњу, направила уговор од 236 милиона долара са Ираком и извезла наоружања и војне опреме за око 400 милиона долара. Чак и у овој кризној години, очекујем да превазиђемо прошлогодишње резултате.

Развили смо одличну сарадњу са традиционалним пријатељима из арапских земаља, али нисмо наступали само са позиција одбрамбене индустрије, већ са позиција целокупне привреде. Мислим да ћемо до краја године имати одређене уговоре који ће показати да смо успели да ангажујемо и нашу грађевинску оперативу, металски комплекс и произвођаче наоружања и војне опреме. Само у Ираку наша привреда може низ година имати квалитетно тржиште које сада плаћа све услуге, за разлику од неких ранијих времена.

Да ли ће се после експлозије у фабрици Први партизан у Ужицу повећати мере безбедности у фабрикама наменске индустрије?

Предложио сам да се обави надзор у свим фабрикама које функционишу у одбрамбеној индустрији, иако то нису фабрике у власништву Министарства одбране. Нажалост, те фабрике су деведесетих година биле порушене, а онда су на неадекватан начин обнављале производњу. Не можемо да окривимо МО за стање у тим фабрикама, у ситуацији у којој Министарство одбране нема могућност да им да један динар субвенција и утиче на било који начин на њихов рад.

Разумем да постоји питање: због чега више стотина људи ради по уговору и на одређено време. Ова година је била добра и још више су се запошљавали људи на одређено време.

Можемо ли бити острво у НАТО-у?

Пише: Драган Шутановац
петак, 02 октобар 2009 15:01

Надамо се да ће и следећа бити таква, али за годину после тога то већ не знамо. Људи који воде те фабрике не желе да запосле више људи него што је у пројекцији потребно да не би у једном тренутку дошло до ситуације да се фабрике због вишка радне снаге потпуно уруше, што нам је тренутно проблем у најави у фабрици Застава оружје која је оптерећена превеликим бројем запослених.

Мере безбедности морамо повећати и око наших вишкова убојних средстава којих се још нисмо у потпуности ослободили! Неко је одлучио да се у Србији складиште убојна средства из целе СФРЈ, а сада ми плаћамо уништавање, што је дуг и доста спор процес.

Колико је одмакао процес професионализације? Шта се на том путу јавља као највећи проблем ?

У једном периоду, чак и у мом мандату, као и у мандатима двојице министара пре мене, то се није радило на адекватан начин. Доласком новог начелника Генералштаба ВС-а приоритет је дат том задатку који је дефинисао председник државе, и мислим да ће сада бити највише на нама да стигнемо оно у чему смо заостали. Да смо испуњавали те обавезе у ове три године, могао бих да гарантујем да ћемо и пре рока завршити процес професионализације. Овако, сада треба да примимо од 4500 до 5000 професионалних војника, а толики број је јако тешко обучити квалитетно, структурисати и запослити у једној години. Финансијска средства такође су проблем, али мислим да можемо домаћинским вођењем финансија у Министарству одбране те тешкоће да превазиђемо и да већ у другој половини следеће године буде свима јасно да је крај процеса професионализације коначно на видику.

Радимо и озбиљну реорганизацију и систематизацију радних места у оквиру Министарства одбране. У самом Министарству биће практично два и по пута мање структурисаних формацијских места за пуковнике, од садашњих преко хиљаду остаће нешто више од 400. Правимо пирамиду официрског и подофицирског кадра која ће задовољавати савремене критеријуме постојања озбиљне војске.

До краја године очекујемо коначно отварање наше канцеларије у Бриселу у оквиру Партнерства за мир, где ћемо имати много више могућности за напредовање и у професионализацији јер највећи број земаља које имају професионалну војску су баш у том партнерству.